

34926
ВИДАВНИЧЕ ТОВАРИСТВО
"УКРАЇНСЬКА КНИЖКА"

НАШИМ НАЙМЕНШИМ

РЕДАКТОР: АНТІН КРУШЕЛБНИЦЬКИЙ
ІЛЮСТРУЄ: ОЛЕНА КУЛБЧИЦЬКА

20. ОЧАКІВСЬКА БІДА

НАРОДНІЙ ПЕРЕКАЗ

87(2) У. 1917 - 93

ЛВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ Й 64110

Aug/345/20

Бував тут колись часто у нас, у монастирі, козацький полковник з того боку Дніпра; звав ся Перепелиця.

То, було, як зачне розказувати про давні війни, так умбра, та й стільки.

Що, — каже, — тепер за війни? То як колись наші Задніпрянські козаки воювали, то раз було! То народ хоробрий і до війни дуже спосібний! Як згадаю, — каже, — собі, що як був я сотником, то ходили ми з світліщим князем Патьомкиним аж на край світа, під Очаків, де, казали нам, що жінки, як пе-

руть, то праники на небо кладуть: так небо там низенько. То нашому козацтву і хотілось побачити такого дива і страшно було так далеко від дому відбиватись. Та що ж маєш робити, коли приказ!

Ото, ще може тижнів за два до походу жінки давай усячину готувати у дорогу: грінки сушити, сало в вози укладувати. Налагодили повні мажі (вози). Посходились усі родичі. Плач, жаль такий по всьому селу, що Господи! Деж так! Не близький світ до Очакова, де небо вже так низенько, що баби праники кладуть, перучи на річці. Прощались

із нами більш, як тиждень; провозжали за царину гурбою. Плакали, як по мертвих, що й сам я трохи сплакнув, а з козаків деякі й геть-то зарюмали.

Отже і пішли ми до того Очакова, на край світа. Прийшли: аж ні: небо ще не дуже низько, а хиба трохи нижче, як у нас.

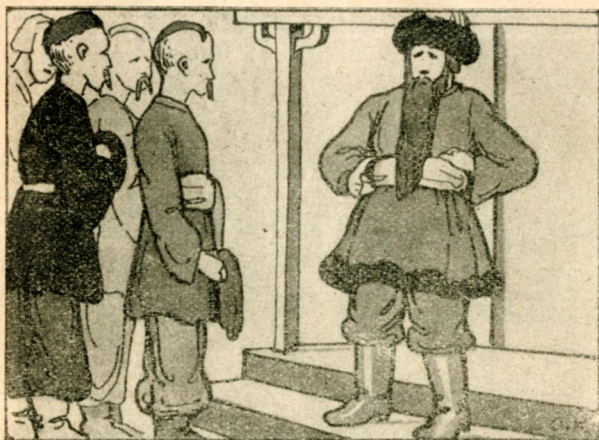
„Ну, — кажемо, — славаж Тобі, Господи! Ще, видно, не тут край світу“.

Стали ми стояти під тим Очаковом, та аж обридло — так довго. Котрому козакови повні сакви жінка тютюну напхала, або ріг табаки набила, то все те повикурювали, і по-

винюхували. Дуже довго щось сгояли. Приняли й холоду й голоду, бо стояли в шатрах, як цигани і не було там ні борщу, ні вареників, а все тільки грінки з салом їли. Отаке то лихо! Аж не стало вже ставати й сала, а тільки самі грінки позіставались. Що тут чинити? Колиб ще козаки з голоду не попрощади, то як тоді й до дому вертатись? Біда!... Повісили наші носи, зовсім змарніли. Тільки що дихання в тілі, бо сказано — що з самих грінок за смак?

От, я взяв з собою сотенного писаря та осаула та й пішли ми до світлішого

прохати, щоб дозволив післати підводи до дому за салом. Приходимо, аж світліший стоїть на ганку і люльку курить. Поклонились йому. А він:

„Што ви, хахли?“

„Ваша світлість! Біда прийшла козакам!“

„Какая біда?“

„Біда, — кажу, — ваша світлість: козаки з голоду мруть!“

„Как з голоду, пракятії хахли?“

„Мруть, ваша світлість: самі грінки zostались ув обозі, а сала вже забули, й яке воно“.

Ще я й не доказав, а він:

„Вон, хахли!... Ребята вазьміте їх“.

Тут Москва як вискочить та за нас, а ми, підобравши поли, навтікача! А вражний москаль, так як репях, і вчепить ся, що геть його проволочеш, може гоний зо двох. Утекли на силу.

„Еге, панове! — кажу опісля своїм, — отсе вам наука, щоби брали сала ще більш, ніж хліба! А то бач, яке лихо!“

Ото, вже стоїмо ми собі хирні, їмо ті грінки. Як ось стала чутка, що турки йдуть під Очаків.

Посилає мене світліщий із сотнею по-
переду, а сам мусить би то йти за нами.
Поїхали ми та й думаєм собі:

„Отепер же мабуть, прийшла на нас
остатня година!“

Їдем, блукаєм по полі, як неприкаяні.
Колиж, де ні візьмись у степу курява така,
наче чия велика панщина почала віяти жито
на току в сто лопат. Отсеж турки йдуть!
Що тут у Господа чинити? Стріляти би до
них, хоч і далеко, щоб почув світліщий, та
йшов скорійш на підмогу. Так щож? Поки
ще прийде, то турки нас пошаткують на ка-

пусту. А хоч і ні, то, як підоспіють Москалі, то все таки нам лиха конем не обіхати: треба буде стояти спереду, то всі й пропадемо ні за собаку. Що тут, у Бога, діяти? Дивлюсь, аж місток над ярком..

„Братця! — кажу, — сховаймось під сей місток! Нехай чорти бють ся, а ми пересидим тут лиху годину та й живі додому вернемось“.

Козаки зараз мене й послухали. Збились у купку коло мене, так, як бжолі коло матки. Сидимо; колиж земля і звідси і звідти гуде, так, ніби дві хмари наступають — одна з за-

ходу, а друга від сходу сонця. Як зійшов сяж москаль із турками, як стали битись, то — Господи, твоя воля! і родились і хрестились, такого страху не бачили. А далі чуємо, що москаль перейшов через місток та й погнав турка.

От, ми тоді спід містка. Дивимо ся, аж коні так іграють кругом нас по полі. А турки, що тріски на дрівітні, валяються купами. А деякі поранені ходять поміж ними і самі не знають, куди йти, бо й сили, й смілости вже чорт-має, а напужані так, як овечки від вовка: що як розжене стадо, то ще довго

дурні стоять, вилупивши очі, по горах, а па-
сгух, хоч гукай, хоч не гукай!

„Беріть їх! — крикнув я на своїх, —
в'яжіть вражих турків, поки їм дух не одихне!
Ловіть коний!“

От, мої козаки давай їх батувати! І на-
батовали сотень зо дві, і гроший повні ки-
шені понабирали.

„Тепер же, — кажу, — хлопці, звернем
у бік з дороги, та відпочинем трохи де-
небудь у байраці, бо може втомились, ганя-
ючись за кіньми; а над вечір вернемось до
світліщого“.

Так і зробили. А як усе вгамувалось і сам світліщий вернувся до обоза, то й ми над вечір причвалили.

Приходимо до ганку, аж він стоїть з люлькою таки в зубах. Зараз, як побачив нас, так і загнув нам по московськи :

„А што ви, хахли?“

„Та ми отсе прийшли спитатись, ваша світлость, кому віддати на руки плінних?“

„Какіх плінних, праклатії чуби?“

„Та от же, бачите, що ми ходили ув обїзд із своєю сотнею, то як напали на нас турки, а ми як почали їх стріляти та рубати, то й

самих розігнали, і двіста плінних узяли, тільки шкода, що всі поранені“.

„А людей скілька патеряна?“

„Ні одного, ваша світлость! Уся сотня, слава Богу, жива й ціла“.

„ТЬфу, проклятії хахлі! Двѣсті плѣнніх і самі цілі! Забрать у нїх плѣнніх! Пашлі, глупії чубї!“

Так нам загнув на прощаннє, та й відпустив, спасибі йому.

То вже тоді мої козаки й кажуть :

„Який то тобі, пане сотнику, Бог ро-

зум дав! Як би тебе не послухали, то всіб
може марне пропали; а тепер, слава Богу,
і добичи повні руки, і самі zostались живі
й здорові!“

И-64 170

Нашим найменшим:

1. Дурень і його жінка жаба-панна.
2. Богатий Марко.
3. Лисиця і вівця.
4. Котик і півник.
5. Два брати. — Грішник.
6. Цар Лев.
7. Повінь.
8. Господар і вуж. — Сом, рак і ворона. — Вюн і щука. — Лисиця і рак.
9. Пімста звірів.
10. Сорока і когут.
11. Про морського царя й його дочок.
12. Песинський, жабинський, сухинський і золотокудрі сини царіці.
13. Про бідного парубка й царівну.
14. Вовк і козенята. — Вовк і заяць.
15. Кому трудніше працювати. — Старий Максимець. — Кому зозуля кувала.
16. Три брати і Бог. — Як Бог нагородив бідного чоловіка.
17. Дідова дочка. — Про коваля і бабу людодку.
18. Про Марусю — козацьку дочку.
19. Про богатиря Сухобродзенка Івана і Настасю прекрасну.
20. Очаківська біда.
21. Лисичка-сестричка.
22. Як журавель учив лисичку літати.
23. Крепак і чорт.
24. Коза-Дереза.
25. Лисичка-сваха.
26. Солом'яний бичок. — Рукавичка.
27. Лови. — Торба.
28. Летючий корабель.
29. Золотий черевичок.
30. Дідова дочка і бабина дочка.

ВИДАВНИЦТВО „УКРАЇНСЬКА КНИЖКА“. —
ЛЬВІВ — КИЇВ. — З ДРУКАРНІ НАУКОВОГО
ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

ВИДАВНИЧЕ ТОВАРИСТВО
„УКРАЇНСЬКА КНИЖКА“.

НАШИМ НАЙМЕНШИМ

РЕДАКТОР: АНТІН КРУШЕЛНИЦЬКИЙ
ІЛЮСТРУЄ: ОЛЕНА КУЛЬЧИЦЬКА

20. ОЧАКІВСЬКА БІДА

НАРОДНІЙ ПЕРЕКАЗ